

FEHÉR ANIKÓ¹
A KODÁLY-MÓDSZERT ALKALMAZÓ MINTAISKOLÁK
MÚLTJA ÉS JELENE

Kodály Zoltán és a gyerekek

Hogy a zenének milyen sokirányú a hatása, Kodály többször leírta. Aki zenével él, és a muzsika rendszerét az ő nevével fémjelzett módszer alapján tanulja, más területeken is jobb, tehetségesebb lesz. Erre a tényre építkeztek azok az iskolák, amelyek gyakran rögös úton haladva, de boldog, sikeres embereket neveltek – nemcsak a zene ismeretére és szeretetére.

A cikk eredeti forrása: „Jellemképző erő...” A Kodály-módszert alkalmazó mintaiskolák múltja és jelene, hatásuk a zeneéletre. Ötven év üzenete. Kodály Zoltán zenepedagógiai öröksége Magyarországon és a nagyvilágban. Zeneakadémia Kodály Intézet. Főszerk.: Torda Júlia. Vezetőszerk.: Csengery Kristóf. 68-76. o. ISBN 978-963-7181-63-4

Angol nyelven: „A character-shaping power...” The past and present of specialists primary schools based on the Kodaly concept and their impact on music. in: Kodály, the music educator. A fifty-year legacy. LFZE 68-76. ISBN 978-963-7181-64-1.

---

¹ A szerző dr. habil. Fehér Anikó DLA karnagy, népzene kutató, szerkesztő (MMA-MMKI).

A kodályi gondolat, vagyis a teljes ember nevelésének terve jószerével az első népdalfeldolgozások, majd az első kórusművek megalkotásakor merült fel. Ezek a művek mind a magyar néplélek virágait mutatták be és adták tovább, akár a legkisebbeknek is, ám ehhez a zenét értő, kottát olvasó előadókra volt szükség.

1938 szeptemberében lát napvilágot a Magyar Kórus kiadó jóvoltából Kerényi György és Rajeczky Benjamin könyve, az Énekes ábécé. 1944-ben megjelenik Ádám Jenő Módszeres énektanítása, amely az első írásos formája az azóta Kodály-módszer néven ismertté vált pedagógiai metódusnak. Ugyancsak az 1940-es években látnak napvilágot a Kodály–Ádám szerzőpáros nevével jelzett, zsebben is elférő, remek dalokat tartalmazó, úgynevezett Szó-mi füzetek. 1948-ban megjelenik Kodály Zoltán és Ádám Jenő műve: az Énekeskönyv az Általános Iskolák I-VIII. osztálya számára című tankönyvcsalád, amely ma is megállja a helyét. Kodály folyamatosan közreadott pedagógiai tárgyú etűdjeivel, egy- és kétszólamú énekgyakorlataival, népdalfeldolgozásaival, melyek a kórusművek alá szántják fel a talajt, erre az időre megvolt az a tankönyv jellegű, ám művészi értéket is felmutató szakanyag, amelyre már egy iskolatípust lehetett felépíteni.

Nem csökkenti e könyvek értékeit az sem, hogy az 1950-es, főleg politikai alapon álló új tanterv a frissen kiadott tankönyveket nem tartja megfelelőnek. Kalandos utak megtételére volt szükség és hosszú időnek kellett eltelnie ahhoz, hogy ezek értékeit újra felfedezzük. Azóta számos kitűnő tankönyv született, nagy részük Kodály-tanítványok tollából.

1947 februárjában indult meg a tanítás Gulyás György vezetésével a híres Békés-Tarhosi Állami Énekiskolában, a Wenckheim-uradalom kastélyában és hatalmas parkjában, ahová a környéken élő tehetséges gyermekeket hívták meg. Hamarosan távolabbról is jöhettek a fiatalok, közülük számos kitűnő művész került ki. A falusi gyermekekből álló kórus egy évvel később már a Zeneakadémia nagytermében énekelt. Ez volt a Kodály Zoltánról elnevezett, híres Első Magyar Állami Énekiskola. Ám mivel messze volt a budapesti hatóságoktól, nem látták jól a kor vezetői, mi is történik ott valójában, a kommunista hatalom 1954-ben egy tollvonással szüntette meg létét.

1947. december 16-án szülővárosa díszpolgárává avatta Kodályt. Az ünnepségen a Tanítóképző énekkara és helyi óvodások énekeltek Szentkirályi Márta tanítónő

vezetésével. A fiatal szakember munkája olyannyira tetszett Kodálynak, hogy folytatásra biztatta. 1950. október 27-én volt az első tanítási nap abban az iskolában, ahol mindennap tartottak énekórát. Akkor még ideiglenes helyszínen dolgoztak, de 1952-ben önálló intézménnyé váltak. Idővel tizenkét osztály lett, mára szakgimnáziummal és alapfokú művészeti iskolával bővülve végzi a Kodály Iskola azt a munkát, amelynek magvait Nemesszeghy Lajosné Szentkirályi Márta vetette el Kodály útmutatása alapján. Az iskolát 2005-ben Magyar Örökség díjjal tüntették ki.

Alföldyné Dobozi Eszter (1956 –2019)

József Attila-díjas író, költő, tanár, szerkesztő, aki 1995 és 2019 között a Kecskeméti Kodály Zoltán Ének-zenei Általános Iskola, Gimnázium, Szakgimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola, illetve jogelődjének igazgatója volt.

1954 szeptemberében – Kodály Zoltán irányításával – a zsidó üldözötteket is mentő, bátor kiállású Bors Irma Virginia énektanárnő, irgalmasrendi nővér Budapest II. kerületében, a Lorántffy Zsuzsanna utcai iskolában elindítja az első ének-zene tagozatos osztályt. Az iskola ma Kodály Iskolaként működik a budapesti Marczibányi téren, és tanári gárdája olyan nevekkel ékeskedhetett az elmúlt évtizedekben, mint Csík Mikós, M. Katanics Mária, Bartalus Ilona, Friss Gábor, Thész Gabriella, Vendrei Éva. Ez az iskola ad otthont évtizedek óta a Magyar Rádió Gyermekkórusának. 2004-ben Magyar Örökség díjjal tüntették ki az intézményt.

Ebben az időben egyre több helyen alakulnak hasonló intézmények. Következzék néhány ezek közül, a teljesség igénye nélkül. 1954: Pécs, Dunapataj, 1955: Székesfehérvár, 1956: Veszprém, 1957: Debrecen, 1958: Komlói, Nyíregyháza, 1959: Salgótarján. Ezekben közös a napi énekóra, a kóruséneklés és a kodályi szellemben történő zenei írás-olvasás tanítása. Ezen iskolák működése hivatalosan 1956-ban emelkedett jogerőre. Szabó Helga kutatásaiból tudjuk, hogy az 1959/60-as tanévben immár 50 ének-zene tagozatos általános iskola működött

hazánkban, egyre nagyobb figyelmet keltve külföldi, de tengerentúli szakemberek körében is. Ez a szám 1978-ig 133-ra nőtt. A 2017/18-as tanévben 100 emelt szintű ének-zene tagozatos iskola működött 17.252 tanulóval, és 15 gimnáziumban volt hasonló osztály, 453 tanulóval.

Óri Csilla

Artisjus-díjjal kitüntetett ének-zenetanár, karnagy, a Magyar Örökség Díjjal, valamint Magyar Művészetoktatásért Díjjal kitüntetett Kodály Zoltán Ének-zenei Általános Iskola, Gimnázium és Zenei Alapfokú Művészeti Iskola intézményvezetője 2009-től. 2012 júniusától a Magyar Kodály Társaság Elnökségi tagja. 2014 óta közoktatási szakértő, mestertanár. 2021 óta a KÓTA Tanácsadó Testületének Tagja.

[Kodály Zoltán: Villő \(3:38\)](#)

[Kodály Zoltán: Zöld erdőben \(2:17\)](#)

[Kodály Zoltán: Ave Maria \(2:52\)](#)

A budapesti Marczibányi téri Kodály Iskola kórusainak hangversenye
Szegedi Tudományegyetem Zeneművészeti Kar - Fricsay-terem (2017. V. 10.)

Ám az ötvenes évek politikai gondolkodásához nemigen illett ez a népdalra építő, régi egyházi szövegeket is használó tanítási módszer. Gyakran kaptak ezek az iskolák ellenőrzést, nem volt egyszerű az itt tanítók dolga. Mindez annak ellenére történt így, hogy több visszaemlékezés, de egy tudományos vizsgálat (Barkóczi Ilona – Pléh Csaba: Kodály zenei nevelési módszerének pszichológiai hatásvizsgálata, 1977) is bizonyította, hogy azok, akik ilyen jellegű iskolákban szocializálódtak, később is emlékeznek erre, életük más, színesebb és gazdagabb lesz a mélyen elraktározott zenei élmények hatására. Lassanként szárba szökken a vetés. Ma számos híres, a világon sokhelyütt példaként emlegetett iskolánk van, amelyek azon az úton haladnak, amelyet elődeik egyengettek számukra. 1958-ban Nyíregyházán kísérleti jelleggel indult énekes osztály. Az iskola tanári karába 1969-ben került az a Szabó Dénes, aki ma Kossuth-díjas karnagyként

Magyarország egyik zenei névjegye. Kollégáival (akiknek nagy része egykori tanítványa) olyan, a kóruskultúrára épülő iskolatípust hozott létre, amelynek csodájára jár a világ. Kórusaik a világ legnagyobb zenei versenyeit nyerik, és gyakori vendégek a legnevesebb koncerttermekben. 2004-ben elnyerték a Magyar Örökség díjat is.

Szabó Dénes

a Nemzet Művésze címmel kitüntetett, Kossuth-díjas és Liszt Ferenc-díjas zenepedagógus, kórusvezető. 1969-ben kezdett tanítani Nyíregyházán a 4. számú Zenei Általános Iskolában (1992-től: Kodály Zoltán Általános Iskola), ahol már 1958-tól magas szintű zenei oktatás folyt a Kodály-módszer alapján. A Debreceni Egyetem Zeneművészeti Karának kórusvezetés tanára, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja.

[Cantemus Kórus-Szabó Dénes - Kodály Zoltán: Gergelyjárás \(St. Gregory's day\) \(3:56\)](#)

[Cantemus Kórus-Szabó Dénes - Kodály Zoltán: Lengyel László \(King Laszlo's men\) \(3:28\)](#)

[Cantemus Kórus-Szabó Dénes - Kodály Zoltán: 150. genfi zsoltár \(Geneva Ps CL\) \(2:21\)](#)

Ifj. Sapszon Ferenc álma, a Kórusiskola 1988-ban valósult meg. Az előzmények messzire vezetnek. Sapszonnak nem kis munkájába került az iskola létrejötte, amely ma komoly szakintézmény, és egyben családias, kedves otthon az itt tanulók számára. Kórusaik, zenei együtteseik a világ élvonalába tartoznak. Sapszon Ferenc Kossuth-díjas karnagy elképzelése nyomán egy helyen működik itt az általános iskola, a gimnázium, a zeneiskola, egyházzenei képzés és a felmenő rendszerű kóruscsalád. Kora gyermekkortól (zenebölcsőde és óvoda) egészen felnőtt koráig (kórus, kézműves tevékenység) mindenki talál itt tanulási és hasznos szabadidő eltöltési lehetőséget. Generációk tartoznak ide, hirdelve a kodályi eszmét a zene léleképítő hatásáról. Az iskola 2006-ban Magyar Örökség díjban részesült.

Sapszon Ferenc

a Nemzet Művésze címmel kitüntetett, Kossuth- és Liszt Ferenc-díjas magyar karnagy, zeneszerző, a Kodály Zoltán Magyar Kórusiskola alapítója és művészeti vezetője, Magyar Kulturális Örökség-díjas, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja.

[Kodály Zoltán - ÓDA A MUZSIKÁHOZ \(4:26\)](#)

[Kodály Zoltán Esti dal \(3:13\)](#)

A harminc éve, 1989-ben alapított Városmajori Gimnázium 2009 óta a Kós Károly Általános Iskolával karöltve működik, tizenkét osztályos iskolaként. A kezdetektől tanít itt és vezeti a világhírű, 2009 óta Magyar Örökség díjas Angelica leánykart Gráf Zsuzsanna Liszt Ferenc-díjas karnagy. A Zeneakadémia és a kecskeméti Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet partnerintézményeként az iskola speciális ének-zene tagozatot működtet.

Gráf Zsuzsanna

Liszt Ferenc-díjas, Magyar Örökség Díjas, Bartók-Pásztory-díjas, Apáczai Csere János-díjas ének-zenetanár, karnagy, a Városmajori Gimnázium zenei tagozatának alapítója és vezetője, a zenei osztályok tanára (szolfézs, zeneelmélet, zenetörténet, népzene), a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Rendkívüli Tehetségek Képzőjének tanára (szolfézs).

[KODÁLY Zoltán: Táncnóta / Dancing Song \(1:58\)](#)

**Kodály Zoltán: Ave Maria - Angelica Leánykar és a MÁV Szimfonikus Zenekar
jótékonysági koncertje (3:33)**

Vezényel: Gráf Zsuzsanna

**Gráf Zsuzsanna: „Legyen mindennapi kenyerünk” – Kodály gyakorlati a
mindennapokban (25:48)**

Az előadás Kodály Zoltán triciniumairól és epigrammáiról szól. Azt az utat és azokat az eszközöket mutatja be, ahogyan eljutnak a zenei tagozatos gimnázium 11. és 12. osztályos növendékei oda, hogy ezen műveket folyékonyan olvassák. A Városmajori Gimnázium ének-zene fakultációs csoportja élőben mutatja be, hogyan szólalnak meg ezek a nem könnyű művek.

(MMA MMKI, 2021. XI.27.)

A kodályi elvek alapján működött és működő ének-zene tagozatos vagy ének-zene szakirányú iskolák minden helységben a település kulturális építőköveivé váltak. Ezen intézmények nemcsak a fontos helyi eseményeken fellépő kórusaik révén, hanem az ott végzett hajdani növendékek gondolkodásmódjának, világlátásának különlegessége miatt is rendkívül jelentős szerepet töltenek be. Más a hangulat, más a művészeti értékek rangsora ezeken a helyeken. Az iskolákhoz kötődő, ezekből fel- vagy kinövő énekkarok révén pedig az sem ritka, hogy külön művészeti ágként kezelik a kóruskultúrát. A pedagógiához kötődő, később akár önállósult kórusok jelentős élményeket, de turisztikai, idegenforgalmi eseményeket is integrálnak és tartanak fenn. Az idelátogató, hazánk egyéb értékeire kíváncsi külföldiek gyakran kapnak ily módon olyan élményt, amely később akár célként is idevonzza őket. Ezek a jelenségek is Kodály gondolkodásmódjának és munkásságának eredményei. A zenét Kodály szellemében értelmezők sokat köszönhetnek ennek.

A módszer minél szélesebb körben való kiterjesztése, és korunk emberéhez való alakítása érdekében 2014-ben „Kodály-módszer a XXI. században” címmel indított egy projektet a Zeneakadémia Kodály Intézete. Ennek első lépése az elkészült kerettantervek kipróbálása volt. Úgynevezett mintaiskolákat, mintatagozatokat, más szóval speciális, néhány szakember által végigvitt és felügyelt, emelt szintű képzéseket vezettek be néhány kiválasztott iskolában (Városmajori Gimnázium ének-zene tagozata, Koós Károly Általános Iskola, kecskeméti Református Általános Iskola – utóbbi két tannyelvű, itt angolul is folyik a tanítás). Ezekben az iskolákban az alsó tagozaton heti négy, a felsőn heti három énekóra van. (Érdeemes ezt összevetni az úgynevezett normál iskolákkal, ahol az alsó tagozaton heti két, nem feltétlenül szaktanár, gyakran tanító által vezetett, a felsőn heti egy énekóra van. A gimnáziumban ezt heti egy óra követi,

de csak a 9. és a 10. évfolyamban – azaz 16 éves korában a tanuló befejezi ének-zene tanulmányait.)

A programhoz jelentős kutatás is kapcsolódik: a Zeneakadémia Kodály Intézete és az MTA Agyi Képző munkacsoportjának oktatóiból és kutatóiból álló, a Kodály Intézet igazgatója, dr. Nemes László Norbert vezette munkacsoport speciális vizsgálatait, amelyek elnyerték a Magyar Tudományos Akadémia támogatását is. E kutatás főleg a Kodály módszer transzfer hatásait vizsgálja, azt a különleges tényt, hogy a zenét Kodály elképzelései alapján tanulók más szakterületeken is jobban teljesítenek, a zenével megszerzett agyi funkciók hatnak az agy egyéb területeire is.

2016-ban indult Magyarországon, Hollandiában és Skóciában egy nagyszabású, nemzetközi projekt az Erasmus+ Stratégiai Partnerségi programjának keretében. Megvalósításában a hágai és a Glasgow-i zeneakadémiák mellett részt vesz a Városmajori Kós Károly Általános Iskola, a hollandiai nemzeti ifjúsági kórusokat fenntartó Vocal Talent Alapítvány és a Skót Ifjúsági Kórus (National Youth Choir of Scotland). A közel hároméves munka a módszer megújítását is szolgálja, de teret ad egy, a világhálón elérhető, bővíthető kottagyűjteménynek is (Kodály HUB²) a repertoár bővítéséhez, valamint ötleteknek, módszereknek és egyéb, a zenei nevelő munkát segítő elképzelésnek. Célja a programnak az is, hogy a tanárok ne csak pedagógusok, énektanárok legyenek, hanem a muzsikát, a repertoárt élményszerűen bemutató, azt jól értő és használó zenészek.

Az ezen programokban résztvevő speciális osztályokban a tanulókat többféle oldalról vezetik a zenei írás-olvasás elsajátításához. Nem riadnak vissza a digitális eszközöktől sem, de a hagyományos módszerek frissített változatát és a minden időben hatékony kóruséneklés varázsát is felhasználják. Ennek a teljes, sokrétű, nagyszabású programnak elsődleges célja nem zenei szakemberek képzése. Inkább zenével élő, boldog generációk kiművelése, valamint olyan, megfelelő időközökben megújítható pedagógiai muníció átadása az oktatóknak, melynek segítségével az énekórák az ének-zene tagozatos és a nem tagozatos iskolákban is örömteli énekléssé, zenéléssé válhatnak – Kodály Zoltán elképzelése alapján.

---

² Zeneakadémia új, nemzetközi fejlesztése, a világ bármely pontjáról online elérhető, nyilvános tudásközpont [Kodály HUB](#)-néven.